

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΚΡΑΤΗΣΗ

Αστυνομική κράτηση

Κέντρα κράτησης και υποδοχής αλλοδαπών

Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και Ευάλωτων Ομάδων

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας

Κοινωνική ένταξη

Λειτουργία Υπηρεσιών Μιας Στάσης (ΥΜΣ)

Ευάλωτες ομάδες

Ειδικά ζητήματα

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ

Κατά το 2014, οι παρεμβάσεις του Συνηγόρου σε θέματα προσωπικής ελευθερίας ενισχύθηκαν με την έναρξη εφαρμογής των νέων ειδικών αρμοδιοτήτων του (βλ. «Επιστροφές αλλοδαπών» και «Πρόληψη βασανιστηρίων»), ενώ παράλληλα συνεχίζονται με αμείωτο ρυθμό οι παρεμβάσεις του Συνηγόρου για συναφή θέματα που τον έχουν απασχολήσει και στο παρελθόν.

ΚΡΑΤΗΣΗ

Σε θέματα προϋποθέσεων και συνθηκών κράτησης, επαναλαμβάνεται και επιβεβαιώνεται το ιδιότυπο δίπολο ασφάλειας και ελευθερίας, καθώς ο Συνήγορος χειρίζεται όχι μόνον αναφορές των ίδιων των κρατούμενων, αλλά και παράπονα περιοίκων για τυχόν κινδύνους ασφάλειας από αυτή καθεαυτή την ύπαρξη και φύλαξη τέτοιων χώρων.

Αστυνομική κράτηση

Αποφυλακισμένοι με τη διαδικασία της «υφ' όρον» απόλυσης εμφανιζόταν κανονικά ως όφειλε στο αστυνομικό τμήμα της περιοχής του, ωστόσο συνελήφθη, καθώς στο μεταξύ αναζητείτο ως φυγόποινος, και κρατήθηκε επί 8 ημέρες. Τελικά, αφέθηκε ελεύθερος μόνον αφού με δικές του νομικές ενέργειες απέδειξε ότι η αναζήτησή του οφειλόταν σε σφάλμα των υπηρεσιών της ΕΛΑΣ. Ωστόσο, στη συνέχεια προσήχθη δύο ακόμη φορές σε αστυνομικά τμήματα, γιατί σε γενόμενους ελέγχους εμφανιζόταν, και πάλι εσφαλμένα, ως καταζητούμενος. Η ΕΛΑΣ, έπειτα από ΕΔΕ, αναγνώρισε ότι το σφάλμα ήταν αποκλειστικά δικό της, πλην όμως δεν απέδωσε πειθαρχική ευθύνη σε κάποιο στέλεχός της, δεν προέβη σε οργανωτικές αλλαγές, ούτε προχώρησε στην οικονομική και ηθι-

κή αποκατάσταση του παθόντος. Απευθυνόμενος στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης, ο Συνήγορος επισήμανε ότι η συγκεκριμένη πρακτική δεν ανταποκρίνεται στο πρότυπο της σύγχρονης αστυνομίας και πρότεινε, σε περιπτώσεις που η ευθύνη της διοίκησης για παράνομη κράτηση πιστοποιείται με σχετική ΕΔΕ, να διερευνάται η εξωδικαστική δυνατότητα καταβολής εύλογης αποζημίωσης στον παθόντα και να του αποστέλλεται έγγραφο με το οποίο η ΕΛΑΣ αναγνωρίζει το σφάλμα της και ζητά συγγνώμη. Επίσης, ο Συνήγορος εισηγήθηκε να μελετηθούν οργανωτικές αλλαγές οι οποίες θα καθιστούν δυνατή την ακριβή εξατομίκευση και απόδοση προσωπικής ευθύνης σε περιπτώσεις διοικητικών σφαλμάτων. Απαντώντας αντί του υπουργού, η ΕΛΑΣ αρκέστηκε στη μνεία της ισχύουσας νομοθεσίας και δεν προχώρησε σε ενέργειες αποδοχής ή υλοποίησης των προτάσεων του Συνηγόρου*.

Κέντρα κράτησης και υποδοχής αλλοδαπών

Όπως και στα προηγούμενα χρόνια (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 80-81 και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 69-70), η Πολιτεία παραμένει ανέτοιμη να διαχειριστεί τις ιδιαίτερα αυξημένες μεικτές μεταναστευτικές ροές, οι οποίες πλέον, μετά τις ανθρωπιστικές κρίσεις στη Συρία, το Ιράκ και αλλού, χαρακτηρίζονται κυρίως από μετακίνηση ανθρώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας (πρόσφυγες, ασυνόδευτα παιδιά και άλλες ευάλωτες ομάδες)*. Η λειτουργία του Κέντρου Πρώτης Υποδοχής στο Φυλάκιο Έβρου αποτελεί ελπιδοφόρο μέτρο, πρέπει όμως να στηριχθεί με επαρκείς πόρους, μέσα και προσωπικό, προκειμένου να είναι σε θέση να εφαρμόσει με επάρκεια τις προδιαγραφές και προθεσμίες του Ν. 3907/2011 για τον δι-

αχωρισμό και την προστασία των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες. Η πάγια πρακτική της κράτησης μεγάλου αριθμού παράτυπα εισερχομένων σε Κέντρα Κράτησης της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καταδεικνύει ότι η πρακτική εφαρμογή απέχει από τις προβλεπόμενες διαδικασίες πρώτης υποδοχής.

Όσον αφορά τις Κινητές Μονάδες Πρώτης Υποδοχής, η επίσκεψη του Συνηγόρου στη Λέσβο τον Οκτώβριο του 2014 αποκάλυψε ότι δεν υπάρχει δυνατότητα να εφαρμοστούν διαδικασίες ταυτοποίησης ατόμων παρά μόνο σε όσα άτομα παραπέμπει η αστυνομία, με συνέπεια στον μεγαλύτερο αριθμό εισερχόμενων αλλοδαπών να μην εφαρμόζονται οι νόμιμες διαδικασίες.

Όσον αφορά τα Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών, οι αυτοψίες του Συνηγόρου κατά το 2014, πέραν των προβλημάτων διαχείρισης του συστήματος αναγκαστικών επιστροφών, επιβεβαιώνουν παλαιότερη διαπίστωση (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 69, και «Επιστροφές αλλοδαπών» στην παρούσα έκθεση) ότι ο διογκούμενος αριθμός των κρατούμενων, σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια δομών και τεχνογνωσίας της ΕΛΑΣ δημιουργούν μη σύνομες συνθήκες στέρησης της ελευθερίας. Επιπλέον, ο Συνήγορος συνάντησε ομάδες ανηλίκων που δεν είχαν περάσει από διαδικασία πρώτης υποδοχής και διαπίστωσης της ηλικίας, με συνέπεια να βρεθούν από τη Χίο στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Παρανεστίου και από τη Λέσβο στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αμυγδαλέζας.

Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και Ευάλωτων Ομάδων

Περίοικοι διαμαρτυρήθηκαν για τις συν-

θήκες λειτουργίας Κέντρου Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και Ευάλωτων Ομάδων (ιδίως αιτούντων άσυλο) στην Πάτρα, τη διαχείριση του οποίου έχουν αναλάβει ΜΚΟ με τη χρηματοδότηση ευρωπαϊκού προγράμματος. Ειδικότερα, οι περίοικοι ανησυχούσαν για τον κίνδυνο υποβάθμισης της περιοχής τους, εξαιτίας των ζητημάτων ασφάλειας και υγιεινής. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στους εμπλεκόμενους φορείς (Δήμος Πατρέων, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υπουργείο Εργασίας) και διαπίστωσε ότι δεν υφίσταται σοβαρό πρόβλημα από τη λειτουργία του ξενώνα, η δε αναστάτωση των περιοίκων φαίνεται να προκλήθηκε κυρίως από την ελλιπή και αποσπασματική ενημέρωσή τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες του δήμου για τον ακριβή αριθμό των φιλοξενούμενων και τα προβλήματα τα οποία εκείνοι αντιμετωπίζουν.

Λ Ταυτόχρονα, όμως, διαπιστώθηκε η απουσία θεσμικού πλαισίου για τον καθορισμό συγκεκριμένων προδιαγραφών λειτουργίας των δομών φιλοξενίας ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων σε όλη τη χώρα, έλλειψη η οποία μπορεί να πλήξει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της συνολικής προσπάθειας.

Η Γενική Διεύθυνση Πρόνοιας του Υπουργείου Εργασίας ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι επεξεργάζεται σχέδιο ΥΑ για τον καθορισμό των προδιαγραφών λειτουργίας των δομών φιλοξενίας των αιτούντων άσυλο (υπόθεση 184055/2014).

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Οι αναφορές για θέματα μετανάστευσης παρουσίασαν κατά το 2014 σαφή ποιοτική αλλά και ποσοτική μεταβολή, καθώς

οι Υπηρεσίες Μιας Στάσης απορρόφησαν πολυετείς εκκρεμότητες και εξορθολόγησαν τη διαδικασία ελέγχου, ενώ με τον νέο Μεταναστευτικό Κώδικα τακτοποιούνται παλαιοί κάτοχοι άδειας παραμονής, οι οποίοι τελούσαν υπό μετέωρο καθεστώς. Απαλλαγμένοι πλέον από αυτά τα διοικητικά βάρη, οι ενδιαφερόμενοι ζητούν κατά κανόνα τη συνδρομή του Συνηγόρου για περισσότερο σύνθετα και εξειδικευμένα νομικά ή πραγματικά ζητήματα.

Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας

Με τη δημοσίευση του Ν. 4251/2014 τέθηκαν σε ισχύ οι διατάξεις του νέου Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης. Ο Συνήγορος, σε συνέχεια της μακρόχρονης ενασχόλησής του με ζητήματα μετανάστευσης και ένταξης και στο πλαίσιο γενικότερων παρεμβάσεων του επί θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής*, διατύπωσε συγκεκριμένες επισημάνσεις μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης του σχετικού σχεδίου νόμου. Ο νέος Κώδικας κινείται γενικά σε θετική κατεύθυνση καθώς:

- συγκεντρώνει σε ενιαίο κείμενο το σύνολο σχεδόν της νομοθεσίας για τη νόμιμη μετανάστευση, γεγονός που αποσαφηνίζει το θεσμικό πλαίσιο και διευκολύνει την εργασία των αρμόδιων υπηρεσιών αλλά και κάθε ενδιαφερομένου
- επιχειρεί την απλούστευση των διαδικασιών (λ.χ. Υπηρεσίες Μιας Στάσης)
- επαναπροσδιορίζει τους μακροχρόνιους τίτλους διαμονής υιοθετώντας ενταξιακό προσανατολισμό (λ.χ. άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς)
- διευκολύνει τη δυνατότητα κινητικότητας εντός της ΕΕ με τη διεύρυνση των όρων ένταξης πολίτη τρίτης χώρας στην ελληνική κοινωνία για την απόκτηση του κα-

θεστώτος του «επί μακρόν» διαμένοντος

- καθιερώνει νέους τύπους αδειών παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους και για την προώθηση επενδύσεων από πολίτες τρίτων χωρών
- προβλέπει μείωση προστίμων και παραβόλων ενόψει της οικονομικής κρίσης
- ιδρύει μηχανισμό επαναφοράς στη νομιμότητα, μέσω μεταβατικών διατάξεων για αντιμετώπιση ζητημάτων που είχαν ανακύψει λόγω της κρίσης.

Ωστόσο, ο Συνήγορος επισήμανε και στοιχεία τα οποία χρήζουν προσοχής και μελλοντικής περαιτέρω επεξεργασίας, όπως η μη αναγνώριση δικαιώματος απόκτησης άδειας διαμονής μέλους οικογένειας έλληνα πολίτη από αιτούντες άσυλο, καθώς και η κατάργηση της άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους σε συζύγους και συντηρούμενα μέλη οικογένειας ελλήνων που δεν εισήλθαν και δεν διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα.

Κοινωνική ένταξη

Καθεστώς διαμονής «επί μακρόν»

Στον νέο Κώδικα Μετανάστευσης εισάγονται ρυθμίσεις με τις οποίες μεταβάλλονται οι όροι και οι προϋποθέσεις απόκτησης του καθεστώτος του «επί μακρόν» διαμένοντος. Ειδικότερα, πέραν της ενσωμάτωσης της οδηγίας 2011/51/ΕΕ, με την οποία επεκτείνεται το δικαίωμα χορήγησης της εν λόγω άδειας στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, εισάγονται νέες ρυθμίσεις με τις οποίες απλουστεύονται οι διαδικασίες χορήγησης, μειώνονται οι απαιτήσεις αναφορικά με το ύψος των επαρκών πόρων και διευρύνονται τα κριτήρια για τους όρους ένταξης των πολιτών τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία. Στόχος των νέων ρυθμίσεων είναι η

προώθηση της άδειας διαμονής του «επί μακρόν» διαμένοντος έναντι των μακροχρόνιων εθνικών αδειών διαμονής, ώστε, πέραν των αυξημένων δικαιωμάτων και της ίσης μεταχείρισης σε διάφορες εκφάνσεις της κοινωνικής και οικονομικής ζωής που συνεπάγεται για τους κατόχους της, να έχουν οι τελευταίοι τη δυνατότητα, εφόσον το επιθυμούν, να κάνουν χρήση του δικαιώματος της κινητικότητας και να μεταβούν σε άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς αναζήτηση εργασίας. Το ίδιο δικαίωμα απόκτησης της εν λόγω άδειας διαμονής παρέχεται και στους κατόχους άδειας διαμονής δεύτερης γενιάς.

Άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς

Με την άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς, πενταετούς διάρκειας, δίνεται η δυνατότητα στους ενήλικες πολίτες τρίτων χωρών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα ή έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς έξι τάξεις ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα πριν από τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους και διαμένουν νόμιμα στη χώρα, να αποκτήσουν καθεστώς νόμιμης διαμονής, το οποίο θα ανανεώνεται για 5 έτη κάθε φορά, με μόνη υποχρέωση την προσκόμιση της προηγούμενης άδειας διαμονής.

 Η θεσμοθέτηση αυτής της άδειας αποτελεί θετικό βήμα ως προς την κατεύθυνση της διασφάλισης της νομιμότητας της διαμονής των παιδιών αυτών, τα οποία κινδύνευαν, μετά τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους και τη λήξη διάρκειας της αυτοτελούς άδειας διαμονής τους, να τεθούν εκτός νομιμότητας και να αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της αναγκαστικής απομάκρυνσης από την Ελλάδα, εάν δεν έβρισκαν εργασία ή δεν σπούδαζαν.

Ωστόσο, εκφράζεται επιφύλαξη για το εν-

δεχόμενο η χορήγηση της άδειας αυτής να λειτουργήσει ως υποκατάστατο της απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας, μετά την απόφαση 460/2013 του Συμβουλίου Επικρατείας, που έκρινε αντισυνταγματική την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με τη γέννηση του αλλοδαπού στην Ελλάδα ή τη φοίτησή του σε ελληνικό σχολείο.

Λειτουργία Υπηρεσιών Μιας Στάσης (ΥΜΣ)

Με τον Ν. 4018/2011 καταργήθηκε η μεσολάβηση των Δήμων στη διαδικασία χορήγησης/ανανέωσης αδειών διαμονής και ιδρύθηκαν οι Υπηρεσίες Μιας Στάσης στις Διευθύνσεις Αλλοδαπών και Μετανάστευσης των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων. Η νομοθετική πρόβλεψη των ΥΜΣ με τη μεταφορά όλων των αρμοδιοτήτων που συνδέονται με τη διαδικασία έκδοσης των τίτλων νόμιμης διαμονής των πολιτών τρίτων χωρών σε μία υπηρεσία αποτέλεσε θετική εξέλιξη στη μεταναστευτική πολιτική, καθώς η μέχρι τότε εμπλοκή δύο διαφορετικών υπηρεσιών στη διαδικασία αυτή αποτελούσε σοβαρό παράγοντα καθυστέρησης στον χρόνο έκδοσης των αδειών αλλά και προβλημάτων χρηστής διοίκησης.

Ωστόσο, όπως έχει ήδη επισημανθεί (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 95 και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 70), η λειτουργία των ΥΜΣ δεν υπήρξε απρόσκοπτη. Για τον λόγο αυτό, μετά την έναρξη λειτουργίας και των ΥΜΣ των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας – Θράκης, η οποία έπειτα από συνεχείς παρατάσεις ξεκίνησε στο τέλος του 2013, πέντε κλιμάκια του Συνηγόρου διενέργησαν, κατά τους μήνες Ιανουάριο, Μάρτιο και Απρίλιο 2014, ισάριθμες αυτοψίες στις συγκεκριμένες υπηρεσίες, οι οποίες διαχειρίζονται και τον

μεγαλύτερο όγκο σχετικών αιτημάτων. Διαπιστώθηκαν προβλήματα κυρίως στους τομείς της επαρκούς στελέχωσης των υπηρεσιών και της κτιριακής υποδομής (ασφάλεια πρόσβασης κοινού στις υπηρεσίες, επάρκεια χώρων υποδοχής και αρχείου), ενώ αναδείχθηκε ο ελλιπής σχεδιασμός της μετάβασης στη νέα δομή. Σε μικρό χρονικό διάστημα μετά τις αυτοψίες, οι ανωτέρω υπηρεσίες ενισχύθηκαν με στελεχιακό δυναμικό και προβλέφθηκε η λειτουργία συστήματος ηλεκτρονικής ενημέρωσης για την πορεία των φακέλων, προκειμένου να αποσυμφορηθούν οι υπηρεσίες και να ελαχιστοποιηθεί η ταλαιπωρία των εμπλεκόμενων. Με το πέρας σχεδόν ενός έτους από την έναρξη της λειτουργίας των υπηρεσιών αυτών, ο Συνήγορος προγραμματίζει νέα σειρά επισκέψεων προκειμένου να παρακολουθήσει την εξέλιξη.

Ευάλωτες ομάδες

Καθεστώς διαμονής αλλοδαπών χωρίς δυνατότητα επιστροφής στη χώρα τους

Ο Συνήγορος διαπίστωσε σημαντικές ελλείψεις στη λήψη μέτρων για τα άτομα που προέρχονται από περιοχές με ένοπλες συγκρούσεις και χρίζουν διεθνούς προστασίας (λ.χ. Συρία, Ιράκ, Ουκρανία). Ειδικότερα, εκτός από τα προβλήματα που εντοπίζονται στις διαδικασίες υποδοχής και την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου για τους νεοεισερχόμενους από τις ανωτέρω περιοχές, ο Συνήγορος επισήμανε τις ανεπάρκειες του συστήματος ως προς την προστασία όσων προέρχονται από τις χώρες αυτές και διαμένουν νόμιμα στη χώρα αλλά δεν μπόρεσαν να ανανεώσουν την άδεια διαμονής τους, κυρίως για οικονομικούς λόγους (έλλειψη απαιτούμενου αριθμού ενσήμων, ανεπάρκεια εισοδήματος).

Κατά τη διερεύνηση σχετικών αναφορών, ο Συνήγορος είχε επισημάνει στα Υπουργεία Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης την ανάγκη λήψης μέτρων, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχιση της παραμονής στη χώρα αυτής της κατηγορίας αλλοδαπών εξαιτίας της κατάστασης που επικρατεί στη χώρα προέλευσής τους (υποθέσεις 168892, 170622/2013, 183868/2014).

Το Υπουργείο Εσωτερικών θεωρεί ότι είναι δυνατή η επαναφορά στη νομιμότητα, μέσω των πάγιων νομιμοποιητικών ρυθμίσεων του Ν. 3386/2005 και της χορήγησης άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους, σε όσους πολίτες τρίτων χωρών υφίστανται ιδιαίτεροι δεσμοί με τη χώρα μας. Ο Συνήγορος, ωστόσο, έλαβε αναφορά για την απόρριψη αιτήματος χορήγησης άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους σε πολίτη Συρίας, ο οποίος είχε εκπέσει της νομιμότητας παραμονής στη χώρα. Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης παρατηρήθηκε ότι, παρά την ανωτέρω διαβεβαίωση για την επαναφορά στη νομιμότητα, «δεν προκύπτει ότι εκτιμήθηκε κατά την εξέταση του σχετικού αιτήματος ούτε η κατάσταση στη χώρα του ούτε οι δεσμοί του με τη χώρα μας» (υπόθεση 183868/2014)*. Σημειώνεται εδώ πως, παρότι έως τώρα δεν έχει επιλυθεί το ζήτημα της χορήγησης άδειας διαμονής για τις περιπτώσεις αυτές, το Υπουργείο Εσωτερικών απέστειλε έγγραφο στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις για τη δυνατότητα παράτασης επί ένα έτος της προθεσμίας οικειοθελούς αναχώρησης σε πολίτες Συρίας και Ιράκ, σε περίπτωση έκδοσης απορριπτικής απόφασης και απόφασης επιστροφής. Η δυνατότητα παράτασης της προθεσμίας αυτής δόθηκε και σε πολίτες των αφρικανικών χωρών που υποφέρουν από την τρέχουσα επιδημία αιμορραγικού πυρετού (ιός Ebola).

Μετά την πρόσφατη κρίση στην Ουκρανία, ο Συνήγορος διερεύνησε την άρνηση των αστυνομικών αρχών να παραλάβουν αίτημα πολίτη Ουκρανίας για την παράταση ισχύος της θεώρησης εισόδου της, προκειμένου να παραμείνει στην Ελλάδα με την οικογένειά της λόγω της κατάστασης στην Ουκρανία (υπόθεση 190781/2014). Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στα αρμόδια Υπουργεία Δημόσιας Τάξης, Εσωτερικών και Εξωτερικών ζητώντας να ενημερωθεί για τυχόν ενέργειές τους ή έκδοση κατευθυντήριων γραμμών για την προστασία των προερχόμενων από περιοχές της Ουκρανίας και τη διαδικασία που ακολουθείται κατά περίπτωση. Η ΕΛΑΣ ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι παραλαμβάνει και εξετάζει αιτήματα για παράταση του χρόνου βραχείας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Θεωρήσεων Schengen.

Διακρίβωση της ηλικίας ασυνόδευτων ανηλίκων

Ο Συνήγορος εξέτασε αναφορές σχετικά με την καταγραφή από τις αστυνομικές αρχές ασυνόδευτων ανηλίκων ως ενηλίκων και την αδυναμία διόρθωσης της αρχικής καταγραφής. Σε επίσκεψή του στο Κέντρο Φύλαξης Αλλοδαπών Αμυγδαλέζας, διαπίστωσε ότι πρόσωπα εμφανώς ανήλικα, κατά τη διαδικασία της πρώτης υποδοχής, δεν είχαν εξεταστεί με μεταφραστική και είχαν καταγραφεί ως ενήλικα. Λόγω της μεγάλης έκτασης του επαναλαμβανόμενου προβλήματος (βλ. και «Επιστροφές αλλοδαπών»), ο Συνήγορος συνέταξε πόρισμα για την αντιμετώπισή του, προτείνοντας:

- τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της ΥΑ, που προβλέπει διαδικασία διακρίβωσης της ανηλικότητας μόνο για όσους

αλλοδαπούς υποβάλλονται στις διαδικασίες πρώτης υποδοχής

- την υιοθέτηση μιας διαδικασίας για τη διαπίστωση της ανηλικότητας, στη βάση συνολικής εκτίμησης, που να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τα σωματομετρικά δεδομένα του αλλοδαπού αλλά και την ψυχοκοινωνική κατάστασή του
- τον περιορισμό της συστηματικής διενέργειας ιατρικών εξετάσεων ως μοναδικού μέσου διακρίβωσης της ηλικίας
- την επαρκή ενημέρωση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε γλώσσα που κατανοούν
- τη θεσμοθέτηση υποχρεωτικής διερμηνείας και
- τον σεβασμό του τεκμηρίου υπέρ της ανηλικότητας, όποτε υπάρχει αμφιβολία ως προς την ηλικία.

 Όταν επιβάλλεται η διενέργεια ιατρικών εξετάσεων, αυτές θα πρέπει να γίνονται πάντα με τη συναίνεση του εξεταζόμενου από εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό με ειδική εμπειρία και με τήρηση αντίστοιχου ιατρικού πρωτοκόλλου.

Στη συνέχεια, η Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου απέστειλε στον Υπουργό Υγείας σχέδιο ΚΥΑ για τη διαπίστωση της ανηλικότητας των ασυνόδευτων ανηλίκων. Ωστόσο, το σχέδιο αφορά μόνο τους αιτούντες τη χορήγηση διεθνούς προστασίας και όχι το σύνολο των ασυνόδευτων ανηλίκων (υπόθεση 177599/2013)*.

Ειδικά ζητήματα

Αναγνώριση αλβανικών διαβατηρίων

Θετική εξέλιξη αποτελεί η συμφωνία Ελλάδας – Αλβανίας για τη χρήση κοινά αποδεκτής εκφοράς των ελληνικών τοπωνυμίων στα προσωπικά έγγραφα (πιστοποιητικά και διαβατήρια) των αλ-

βανών πολιτών που γεννήθηκαν ή έχουν άλλη ληξιαρχική καταχώριση στην Ελλάδα. Τούτο θα επιλύσει πολλά προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί επειδή η Αλβανία εξέδιδε διαβατήρια στα οποία αναγράφονταν ελληνικά τοπωνύμια με την αλβανική τους εκδοχή, σε αντίθεση με τις συστάσεις της αρμόδιας επιτροπής του ΟΗΕ (UNGEGN). Ειδικότερα συμφωνήθηκε ότι οι αλβανικές αρχές θα αναγράφουν στα εν λόγω έγγραφα τα ελληνικά τοπωνύμια σύμφωνα με τους επίσημους καταλόγους που έχει υποβάλει η Ελλάδα στον ΟΗΕ. Επιπλέον, συμφωνήθηκε προθεσμία εντός της οποίας οι αλβανικές αρχές θα πρέπει να προβούν σε διόρθωση των ήδη εκδοθέντων πιστοποιητικών, στα οποία ο τόπος γέννησης στην Ελλάδα έχει αναγραφεί στην αλβανική γλώσσα. Νέα όψη του προβλήματος αποτέλεσαν οι σοβαρές επιπτώσεις στο καθεστώς διαμονής ανήλικων ομογενών, των οποίων αφενός ανακλήθηκαν τα Ειδικά Δελτία Ταυτότητας Ομογενούς, αφετέρου δεν ανανεώνονταν οι άδειες διαμονής. Ο Συνήγορος διατύπωσε προτάσεις για την επίλυση του προβλήματος, το οποίο πλέον οδηγείται σε οριστική λύση στο ανωτέρω διακρατικό πλαίσιο*.

Οργανωτικά προβλήματα προξενικών γραφείων: Η περίπτωση του Ισλαμαμπάντ

Συνεχίζεται και ενδεχομένως επιδεινώνεται η δυσλειτουργία, που υφίσταται εδώ και μια πενταετία τουλάχιστον, της Ελληνικής Πρεσβείας στο Ισλαμαμπάντ του Πακιστάν (βλ. και «Διοικητικές παθογένειες»). Παρατηρούνται, μεταξύ άλλων:

- καθυστέρηση διεκπεραίωσης αιτημάτων για χορήγηση εισόδου στη χώρα κυρίως για οικογενειακή επανένωση,

καθώς σήμερα η απόκλιση από την προβλεπόμενη προθεσμία των 9 μηνών μπορεί να φθάνει και την πενταετία, ενώ δεν είναι γνωστό αν υπάρχουν καν αιτήματα που να έχουν εξεταστεί εντός του νόμιμου ορίου

- προβληματική διαδικασία ελέγχου από τα συνεργαζόμενα με την Πρεσβεία τοπικά γραφεία εμπειρογνομόνων (βλ. «Διοικητικές παθογένειες»)
- μη χορήγηση θεώρησης εισόδου σε πακιστανούς πολίτες των οποίων η αυτοπρόσωπη παρουσία σε συγκεκριμένες υπηρεσίες είναι εκ του νόμου απαραίτητη (λ.χ. για διατήρηση συνταξιοδοτικού δικαιώματος)
- έλλειψη αιτιολογίας στην απόρριψη αιτημάτων για χορήγηση θεώρησης εισόδου στη χώρα ή για επικύρωση εγγράφων.

Σε περίπτωση αιτήματος θεώρησης εισόδου για οικογενειακή επανένωση παιδιού με τον γονέα του που ζει νόμιμα στη χώρα, η Πρεσβεία αρνήθηκε, παρά τα επανειλημμένα έγγραφα ερωτήματα, να παράσχει αιτιολογία προκειμένου να δοθεί στον ενδιαφερόμενο η δυνατότητα να προσφύγει νόμιμα κατά της απορριπτικής απόφασης (υπόθεση 168063/2013). Επιπλέον, ειδικά σε περιπτώσεις ανηλίκων, η άρνηση ή πολυετής καθυστέρηση επικύρωσης πακιστανικών δημόσιων εγγράφων έχει ως συνέπεια να παρεμποδίζονται διαδικασίες που αφορούν την αστική κατάσταση του παιδιού (ονοματοδοσία), τη φοίτηση στο ελληνικό σχολείο (μη εγγραφή ή μη προαγωγή στην επόμενη τάξη λόγω μη προσκόμισης επικυρωμένου τίτλου φοίτησης) ή την κτήση ιθαγένειας.

Οι παράγοντες που προκαλούν αυτή τη δυσλειτουργία είναι εξωτερικοί αλλά και εσωτερικοί. Οι εξωτερικοί αφορούν τις

ιδιαιτερότητες της χώρας αυτής και δεν μπορούν να βελτιωθούν με ενέργειες της Ελλάδας. Οι εσωτερικοί όμως, που σχετίζονται με την εθνική διοικητική διαδικασία, απαιτούν άμεση αντιμετώπιση από την Πολιτεία, καθόσον ανάγονται στη σοβαρή έλλειψη προσωπικού, στην εφαρμοζόμενη διοικητική διαδικασία και στη συνεργασία με συμβεβλημένα πακιστανικά γραφεία εμπειρογνομόνων για τη διακρίβωση των στοιχείων που προσκομίζουν οι συναλλασσόμενοι με την Ελληνική Πρεσβεία.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ

Τα ενθαρρυντικά στοιχεία της νέας Υπηρεσίας Ασύλου (βλ. απολογισμό της υπηρεσίας για τη συμπλήρωση ενός χρόνου λειτουργίας στην ιστοσελίδα www.monocsp.gov.gr) καταδεικνύουν τη σοβαρή προσπάθεια που γίνεται όχι μόνο με μετρήσιμα αποτελέσματα (ποσοστό αναγνώρισης αιτούντων διεθνή προστασία 20,1% σε πρώτο βαθμό) αλλά και από πλευράς ποιότητας διαδικασιών και τήρησης των εγγυήσεων της κοινοτικής νομοθεσίας για την ορθή καταγραφή και εξέταση αιτημάτων ασύλου. Ωστόσο, συνεχίζει να υπάρχει σημαντική αναμονή προς καταγραφή των αιτημάτων στο Γραφείο Αττικής, η οποία καθίσταται ακόμη μεγαλύτερη όσον αφορά κρατούμενους (Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου Λέσβου, Βόρειου και Νότιου Έβρου). Ο Συνήγορος παρατηρεί ότι η λειτουργία Γραφείων αποκλειστικά μέσα σε χώρους κράτησης (λ.χ. στη Μόρια Λέσβου) λειτουργεί αποτρεπτικά για την προσέλευση άλλων δυνητικών δικαιούχων προστασίας. Το σημαντικότερο όμως ζήτημα είναι ότι συνεχίζεται το φαινόμενο η κράτηση των αιτούντων άσυλο να αποτελεί τον κανόνα

αντί για εξαιρετικό μέτρο (άρθρο 12 ΠΔ 113/2013), γεγονός το οποίο, σε συνδυασμό με την παράταση του προβλεπόμενου χρόνου κράτησης σε 12 μήνες, είχε οδηγήσει τον Συνήγορο να αναφερθεί σε αποτρεπτικές πρακτικές που διαστρεβλώνουν τον θεσμό του ασύλου (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 71). Τον Σεπτέμβριο του 2014 ο Συνήγορος απηύθυνε στη διοίκηση σχόλια για την ενσωμάτωση του άρθρου 8 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις υποδοχής των αιτούντων άσυλο στο ΠΔ 113/2013, επισημαίνοντας, μεταξύ άλλων, την ανάγκη αυτεπάγγελτου ελέγχου της νομιμότητας της παράτασης της κράτησης από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές και την υποχρέωση της διοίκησης για «δέουσα επιμέλεια» ολοκλήρωσης της διαδικασίας εξέτασης αιτημάτων διεθνούς προστασίας.

Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι η εκκαθάριση των παλαιών αιτημάτων ασύλου από την ΕΛΑΣ συνεχίζει δυστυχώς να παρουσιάζει τις ίδιες δυσλειτουργίες που ο Συνήγορος έχει επισημάνει ειδικά για τη Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής (δυσκολία ανανέωσης δελτίου αιτήσαντος άσυλο, διακοπή διαδικασίας με πλασματικές επιδόσεις), οι οποίες ακυρώνουν στην πράξη το δικαίωμα πρόσβασης στο άσυλο (ενδεικτική υπόθεση 192742/2014).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.